Q&A Uitgeversbijeenkomst Klassieke talen

SLO, bijeenkomst op 8 september 2026

De antwoorden hieronder zijn bedoeld voor uitgevers en andere ontwikkelaars van lesmateriaal Griekse en Latijnse taal en cultuur voor het kerncurriculum (schoolexamen en centraal examen) en voor de keuzedomeinen (schoolexamen) binnen de nieuwe examenprogramma's. Waar besluitvorming nog loopt, staat dit expliciet vermeld.

Welke rol hebben thema, genre en auteur in het vernieuwde examenprogramma?
Het thema vormt het inhoudelijke uitgangspunt. Kennis van het genre en de auteur zijn relevant voor zover deze kennis leerlingen helpt om te begrijpen hoe een bron het thema behandelt en om overeenkomsten en verschillen tussen bronnen te vergelijken en te verklaren. Genrekenmerken vallen binnen domein A. Contextuele informatie is relevant voor zover die bijdraagt aan het begrip van de tekst en het gekozen thema.

Wat geldt als een thema en hoeveel thema's moet een leergang aanbieden?
Een thema verbindt de oudheid met de leefwereld en vragen van leerlingen. Binnen die voorwaarde zijn veel thema's mogelijk. In leerjaar 4 kunnen concretere en toegankelijkere thema’s aan bod komen. Later kunnen thema's abstracter of complexer worden. Het aantal thema’s is niet begrensd, maar de beschikbare onderwijstijd stelt in de praktijk grenzen.

Leerlingen lezen voor het SE in totaal 25 pagina's Griekse of Latijnse tekst. Uitgevers kunnen die pagina's op verschillende manieren verdelen en verschillende routes aanbieden. De domeinen hoeven bijvoorbeeld niet in een vaste volgorde aan bod te komen: een thema kan worden geïntroduceerd met bronnen uit domein B of C, waarna de verbinding met andere domeinen wordt gelegd.

Een bovenbouwmethode biedt leraren idealiter keuze in thema's, teksten, omvang en didactische aanpak. Een bovenbouwmethode bevat naast teksten binnen domein A bronnen voor de domeinen B en C en maakt duidelijk hoe de Griekse of Latijnse tekst en andere bronnen kunnen worden verbonden met domein D. Het thema vormt daarbij de inhoudelijke samenhang.
Een uitgever kan dezelfde tekst ook op meerdere manieren (laten) ontsluiten, zodat leraren kunnen kiezen binnen welk SE-thema en met welke aanpak zij die inzetten. Een lerarenhandleiding heeft bij voorkeur ook een didactische functie: naast vertalingen en mogelijke antwoorden op vragen bevat een

lerarenhandleiding suggesties voor lesontwerp, werkvormen en de verbinding tussen de domeinen.

Hoe kunnen annotaties het best worden gepresenteerd?
De huidige manier van annoteren is bruikbaar, al kunnen uitgevers hierin eigen keuzes maken. Richt annotaties in de eerste plaats op wat leerlingen nodig hebben om de brontekst te begrijpen (≠ vertalen). Bij het centraal examen wordt vooralsnog rekening gehouden met de woordenboeken die leerlingen nu ook kunnen gebruiken. Het College voor Toetsen en Examens (CvTE) werkt de precieze uitgangspunten qua hulpmiddelen voor tekstontsluiting nog verder uit en zal hierover later meer informatie geven.

Wat is voor de onderbouw van belang?
De ontwikkeling van de leerlijnen voor de onderbouw verloopt via de Vereniging Classici Nederland (VCN). Voor uitgevers zijn twee inhoudelijke aandachtspunten relevant:

1. De centrale plaats van tekstbegrip in de bovenbouw vraagt om een zorgvuldige keuze in de inhoud van het cultuuraanbod.
2. De aandacht in de bovenbouw voor het bestuderen van ongelezen teksten vraagt om een lesmateriaal dat naast vertalen ook andere manieren van tekstontsluiting aanbiedt.

Aan welk bronnenmateriaal is behoefte?
Leraren hebben vooral behoefte aan bruikbaar thematisch materiaal binnen de domeinen B en C in aansluiting op de Griekse of Latijnse tekst. Voor uitgevers ligt er daarom een kans om bronnen aan te bieden die inhoudelijk aansluiten bij zowel het thema als de gekozen Griekse of Latijnse tekst en die een duidelijke verbinding met domein D mogelijk maken. Ook is er behoefte aan manieren om dezelfde bron op verschillende niveaus of met verschillende werkvormen aan te bieden.

Waar liggen kansen bij de keuzedomeinen?
Voor cultuurbeschouwing en receptie is al materiaal beschikbaar dat aansluit bij het voormalige programma Klassieke Culturele Vorming (KCV). Er is vooral behoefte aan materiaal voor de keuzedomeinen literatuurbeschouwing, taalbeschouwing en vertaalkunde.

Keuzedomeinen zijn per definitie een verbreding of verdieping bij het kerncurriculum. Dezelfde bron kan daardoor zowel binnen een keuzedomein als binnen het kerncurriculum worden ingezet, mits de leerdoelen en verwerking aansluiten bij de betreffende eindtermen.

Keuzedomeinen kunnen worden aangeboden als aparte modules of verweven worden met het kerncurriculum. Leergangen kunnen bijvoorbeeld bij thematische modules opdrachten aanbieden die passen binnen keuzedomeinen.

Welke knelpunten kwamen naar voren tijdens de fase van beproeven en komt het materiaal beschikbaar?
Tijdens de fase van beproeven bleek het voor leraren vaak lastig om bronnen te vinden die inhoudelijk aansluiten bij zowel het thema als de brontekst(en). Ook vraagt de verbinding met domein D om een duidelijke didactische lijn.
Een selectie van het beproefde materiaal wordt samen met leraren uit de fase van beproeven bewerkt voor opname in een handreiking. SLO werkt in 2027 aan deze handreiking. Tussentijds worden al onderdelen ontsloten via de pagina Aan de slag op het webplatform.

Hoe verhoudt de inhoud van het schoolexamen zich tot de inhoud van het centraal examen?
Het schoolexamen (SE) en centraal examen (CE) zijn gelijkwaardig en complementair aan elkaar. Daarom bestaat het SE uit andere thema's dan het CE; naast de thema's van het CE (zoals vastgesteld in de syllabus) moeten binnen het SE minstens twee andere thema's worden behandeld. Van de hoofdauteur van het CE mogen binnen deze SE-thema's geen Griekse of Latijnse teksten bestudeerd worden (tenzij deze vallen onder een ander genre); wel mogen van deze hoofdauteur teksten in vertaling in het SE worden opgenomen.

Ook moeten in het SE Griekse of Latijnse teksten van twee andere genres bestudeerd worden dan het genre van de hoofdauteur van het CE.
Scholen kunnen daardoor eigen accenten leggen die passen bij de leerlingen en bij de interesses en deskundigheid van de leraar. De uitwerking van het SE hoeft niet dezelfde vorm te hebben als die van het CE. De vormgeving van een thema voor het SE kan daarom niet zonder meer worden afgeleid uit CE-materiaal.

Het is binnen het SE noodzakelijk om domein D te verbinden met bronnen uit de andere domeinen. In de les kunnen leerlingen op basis van die bronnen oefenen in het formuleren van een eigen perspectief. Zij onderbouwen dat perspectief met argumenten en maken zelf een beredeneerde keuze.
De afsluiting van het SE verschilt per school en is dus voor de overlappende domeinen A, B en C niet hetzelfde als de vorm van het CE.

Welke teksten mogen binnen het schoolexamen worden gekozen?
Binnen het SE kan een leraar alle Griekse en Latijnse teksten laten bestuderen, zolang het gekozen thema niet hetzelfde is als een van de thema's van het CE. De Griekse en Latijnse teksten die binnen domein A worden gelezen binnen het SE mogen niet van de hoofdauteur van het CE zijn (tenzij het om een ander genre gaat). Rond één thema kunnen teksten van verschillende auteurs worden aangeboden. Ook teksten buiten de gebruikelijke canon zijn mogelijk. Naar verwachting zullen de hoofdauteurs van het CE voorlopig dezelfde blijven als in de huidige situatie.

Wanneer worden de voorbeeld centrale examens Grieks en Latijn gepubliceerd?
De voorbeeld centrale examens worden naar verwachting in de tweede helft van 2027 gepubliceerd. Voor de zomer van 2027 beoordeelt een panel van leraren en andere vakdeskundigen de voorlaatste versies. Het panel kijkt of de examens aansluiten bij de bedoeling van het vernieuwde vak en of het niveau passend is.

Wanneer wordt bekend welke hoofdauteur en welke thema's voor het centraal examen gelden?
Deze informatie wordt, net als in de huidige situatie, drie jaar voorafgaand aan het examen bekendgemaakt. De hoofdauteur en de thema's voor het centraal examen van 2032 worden dus in schooljaar 2028-2029 gepubliceerd.

Volgens welke cyclus komen hoofdauteurs en thema's in de centrale examens terug?
Het CvTE werkt deze cyclus nog uit. Voor scholen en ontwikkelaars van lesmateriaal is tijdige duidelijkheid over de planning van hoofdauteurs en thema's belangrijk. Zodra de cyclus is vastgesteld, wordt hierover informatie gepubliceerd.

Is de minimumlijst van augustus 2026 gewijzigd ten opzichte van de versie van september 2025?
Dit wordt nog nagegaan. Zodra duidelijk is of de minimumlijst inhoudelijk is gewijzigd, wordt het antwoord op deze vraag aangevuld.

In welke mate moet een leerling een receptiebron voor het centraal examen kennen?
Een leerling moet de receptiebron herkennen en kunnen uitleggen hoe het in de syllabus vastgestelde thema in deze bron naar voren komt.

Wat is bij het centraal examen de verhouding tussen gelezen en ongelezen teksten?
Het aantal punten bij ongelezen tekst zal groter zijn dan dat bij gelezen teksten. Een preciezere verhouding zal blijken uit de voorbeeldexamens die Cito momenteel ontwikkelt. De gelezen teksten worden bevraagd aan de hand van eindtermen in domein B en C; de ongelezen tekst wordt bevraagd aan de hand van eindtermen in domein A, B en C.

Welke hulpmiddelen zijn toegestaan?
Het CvTE bepaalt welke hulpmiddelen bij het CE zijn toegestaan. De leraar (formeel: het bevoegd gezag) bepaalt welke hulpmiddelen zijn toegestaan binnen het SE.

Kunnen de vakvernieuwers meewerken aan nieuw lesmateriaal?

Zolang de vakvernieuwers voor SLO werken, kunnen zij niet zonder meer aan lesmateriaal van leermiddelenmakers meewerken.

Vragen? Stel ze via beproevenexamenprogramma@slo.nl aan ons.